

เทศน์เช้า วันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๕

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองแกว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

มนุษย์ปรารถนาความสุข เกลียดความทุกข์นะ อยากปฏิเสธความทุกข์ เวลาเกิดมาในพุทธศาสนา เห็นไหม นี่เวลาทำบุญกุศล หวังพึ่งไป หวังบุญกุศลเป็นที่ผ่อนคลาย แต่ถ้าเวลาอริยสังคมาจริงนะ เวลาสังกรรม นี่อริยสัง ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ทุกข์นี่เป็นสังคมาจริง แต่สังคมาจริงถ้าเราไม่รู้เท่า เราพยายามจะวิ่งหนี เราพยายามจะหลบหลีก ความทุกข์นี่เราหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่ถ้าเราเผชิญหน้ากับมันนะ นี่ทุกข์เกิดขึ้น ทุกข์ตั้งอยู่ และทุกข์ดับไป

นี่เวลาทุกข์เกิดขึ้น เห็นไหม ถ้าเรามีสติปัญญา ทุกข์ตั้งอยู่ เราพิจารณาใคร่ครวญ ถ้ามันปล่อยวางได้ คำว่าปล่อยวางได้นะ สิ่งนี้มันจะอยู่กับเราโดยที่เราไม่ตื่นเตนกับมันไง เราจะไม่ตื่นเตนกับสิ่งใดไป เวลาครูบาอาจารย์ท่านบอกนะ “แม้แต่กายกับใจอยู่ด้วยกัน ยังไม่คุ้นเคยกัน” นี่ความคุ้นเคย เวลาจิตใจมันคุ้นเคย สิ่งนี้มันห้วง มันอาลัยอาวรณ์ ความอาลัยอาวรณ์ เห็นไหม สิ่งนี้เป็นของเราๆ เราห้วง เราอาลัยอาวรณ์ แต่ถ้าเรามีสติปัญญานะ แม้แต่อยู่ด้วยกันมันก็ไม่คุ้นเคยกัน เพราะ เพราะสิ่งนี้เป็นสังคมา มันเป็นความจริง

“สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้น สิ่งนั้นต้องดับไปเป็นธรรมดา” ความเป็นธรรมดาของมัน แต่จิตใจของเรามันยังไม่เป็นธรรมดา เพราะเราเห็นการเกิดดับอันนั้นไม่ได้ นี่ถ้ามันเห็นการเกิดดับอันนั้นได้ เห็นไหม นี่สังโยชน์มันขาด พอสังโยชน์มันขาด นี่กายกับใจอยู่ด้วยกันก็ไม่คุ้นเคยกัน

เวลาพระอรหันต์ ภาราหะเว ปัญจกัณฐา ธาตุ ๔ และขันธ ๕ เป็นภาวะ มันไม่คุ้นเคย มันเป็นภาวะรับผิดชอบ ดูแลกกันไป แต่ถ้ามันเป็นปุถุชน เห็นไหม นี่ทุกสรรพสิ่งนี้เป็นเรา เราเกิดมานี้สรรพสิ่งเป็นเรา แม้แต่ร่างกายของเรา ทุกอย่างเป็นของเรา ถ้าเป็นของเรา ใช่ว่าโดยธรรม สังกรรมเราเข้าใจได้ว่าสิ่งนี้ไม่ใช่ของเราๆ เพราะ เพราะมันเป็นสมมุติ มันเป็นของเราชั่วคราว ถึงเวลาแล้วมันต้องพลัดพรากจากกัน แต่ แต่ในเมื่อมันมีความอาลัยอาวรณ์ เห็นไหม สังโยชน์

ความอภัยอาวรณ์ ความรำพึงรำพันมันขาดไม่ได้ มันยังห่วงหน้าพะวงหลัง มันก็มีสิ่งที่เป็นภาระของใจตลอดไป

แต่ถ้าสังโยชน์มันขาดไปแล้ว เห็นไหม ก็มีชีวิตอยู่เหมือนกัน แต่สิ่งนี้ ธาตุ ๔ และขันธ์ ๕ คูแลรับผิดชอบกันไป เราอยู่แล้วว่สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นต้องดับไปเป็นธรรมดา กว่าจะเป็นสภาวะสิ่งนี้ได้มันต้องมีการฝึกหัด ถ้าไม่มีการฝึกหัดนะ นี่เราศึกษาในทางการช่าง เราเข้าใจในทางการช่างได้ แต่เราไม่ได้โดยทำงานตำแหน่งนั้น ทำหน้าที่นั้น เรียกว่า หน้าที่งาน หน้าที่งานจะมีอุปสรรคมีปัญหามากนัก

นี่ก็เหมือนกัน ทำความเข้าใจได้ เพราะเราเป็นประเพณีวัฒนธรรม ประเพณีวัฒนธรรมของชาวพุทธ ฆราวาส พุทธศาสนาสอน เห็นไหม เรามีความกตัญญูกตเวที เพื่อกลิ่นของศีลหอมทวนลม กลิ่นของศีลนะ ลูกที่ดี ญาติพี่น้องที่ดี นี่มันจะส่งเสริมกัน พูดถึงแต่สิ่งที่ดีๆ ต่อกัน

“กลิ่นของศีลหอมทวนลม” ทวนลมเพราะการกระทำของเรา พฤติกรรมของเราเป็นสิ่งที่ดี พอสิ่งที่ดี นี่สิ่งนี้มันจะหอมทวนลมไป นี่กลิ่นความหอมต่างๆ มันจะไปตามลมใช่ไหม? นี่ทวนกระแส ทวนลมไปเพราะลมปากของคน นี่คุณงามความดีของเรามันจะเป็นสภาวะ เป็นความจริงอันนั้นไป ความกตัญญูกตเวที การทำความดีของเราเป็นเครื่องหมายของคนดี ถ้าเป็นเครื่องหมายของคนดี เห็นไหม จิตใจนี้มันไม่คิดค้นจนเกินไป

คนเรา นี่สังคมที่เขาทุกข์เขายากกัน เขาจะบอกว่าสังคมรังแกเขา ทุกสิ่งรังแกเขา เขาเสียเปรียบตลอด แต่ถ้าเรามีความกตัญญูกตเวที กตัญญูคืออะไร? คือตอบสนองคุณงามความดีของเขา พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย เราจะตอบสนองเพราะอะไร? เพราะว่าพ่อแม่เป็นพระอรหันต์ของลูก ให้ชีวิตเรามา ให้การศึกษาเรามา ให้ต่างๆ เรามา นี่เรากตัญญูกตเวที กตัญญูกตเวที เห็นไหม เขาไม่เบียดเบียนเรา เขาไม่บังคับเรา เขาไม่ขู่เข็ญเรา เราพอใจทำ ถ้าเราพอใจทำนะ จิตใจมันเปิดกว้าง มีความกตัญญูกตเวที มองโลกมันมองคนละแง่มุมกัน

ถ้ามองโลกมองในแง่มุมของกุศล อกุศลมองโลกในแง่อกุศล ความบีบคั้น ความกดถ่วงต่างๆ ทำให้จิตใจมันยึดเหนี่ยวของมัน แต่ถ้ามันจิตใจมองโลกในแง่บวก มองโลกในจิตใจที่เป็นสาธารณะ นี่เราเห็นสรรพสิ่งในโลกนี้มันเริ่มความเข้าใจได้ นั่นเป็นของเขา นี่เป็นของเรา การกระทำของเขา กรรมดีของเขาก็เป็นกรรมดีของเขา กรรมชั่วของเขาก็เป็นกรรมชั่วของเขา กรรมดีของเราละ? กรรมชั่วของเราละ?

เราทำคุณงามความดีของเรา นั่นสิทธิของเขา นี่สิทธิของเรา เราดูแลจิตใจของเรา เห็นไหม นี่มันเริ่มศึกษา เริ่มเป็นไป ชีวิตของเราถ้ามันลุ่มๆ ดอนๆ เราจะกระเทือนมาก ชีวิตคนราบเรียบ คนออกทะเล ไม่เคยเจอคลื่น เจอลม เขาก็ไปของเขาตามการเดินเรือของเขา ถ้าเราเจอคลื่น เจอลมนะ แล้วลมแรง เห็นไหม เวลาลมพายุมันพัดมาเรือเราจะอับปางนะ ถ้าเรือเราอับปาง เราจะฝ่าพายุนี้ไปอย่างไร?

ชีวิตเราก็เหมือนกัน เวลาชีวิตเราลุ่มๆ ดอนๆ เราจะดูแลชีวิตของเราไปอย่างไร? ดูแลนะ เราจะฝ่าอุปสรรคนี้อย่างไร? เราจะทำสิ่งต่างๆ อย่างไร? นี่ถ้าจิตใจมันเป็นสาธารณะ เห็นไหม ในเมื่อมันเป็นสิทธินะ นั่นเรื่องของเขา นี่เรื่องของเรา ในเมื่อเรือของเขา เขาผ่านคลื่นลมไปโดยความสะดวกสบายของเขา เรือของเรานั้นมีวิกฤติของมัน เราจะผ่านคลื่นลมของเราไปอย่างไร? อันนี้มันเป็นพันธกรรมของจิต พันธกรรมของจิตคือการสร้างสมมา

การสร้างสมของคนมานะ ถ้าการสร้างสมของคนมา มุมมองของจิตใจมันแตกต่างกัน แต่มุมมองนี้ทำให้พฤติกรรมของคนแตกต่างกันแล้ว ถ้าพฤติกรรมของคนแตกต่างกันไหม? เวลาเราศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใช่ไหม? นี่ในเรื่องของโลก งานของโลกไม่มีวันสิ้นสุด เพราะร่างกายมันต้องใช้ปัจจัยเครื่องอาศัยดำรงชีวิต นี่เราต้องมีสิ่งนี้เพื่อดำรงชีวิตของเราไป ทำบุญกุศล เวลาตายไปไปเกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม ไม่มีร่างกายนี้ นี่เขาอิมทิพย์ของเขา เป็นความทิพย์ของเขา เวลาตกรอกอเวจีก็ไปอีกเรื่องหนึ่ง

ฉะนั้น สิ่งที่เราจะรู้สึกรู้สียงใจนั้นอย่างหนึ่ง สิ่งในชีวิตของเรานั้นต้องการปัจจัยเครื่องอาศัย ปัจจัยเครื่องอาศัยเราก็หาเพื่อดำรงชีวิตนี้ แต่ธรรมะนี้ ธรรมะ เห็นไหม ศีล สมาธิ ปัญญา ศีล คือความปกติของใจ สมาธิคือความตั้งมั่นของใจ ปัญญาคือการรอบรู้ในกองสังขาร พุทธศาสนา คือพิจารณาแก้ไขหัวใจนี้ให้มันเกิดปัญญาขึ้นมา พอเกิดปัญญาขึ้นมามันจะคลายสังโยชน์ออก ถ้าคลายสังโยชน์ออก ลักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส

ความสงสัย ความลังเลสงสัยในสิ่งที่เราสงสัยมันไม่มี สีลัพพตปรามาส เห็นไหม มันไม่ลุ่มไม่คล้ำแล้ว ความลังเลสงสัยมันไม่มี นี่ไม่มีสีลัพพตปรามาส ไม่มีความลุ่มๆ คล้ำๆ สิ่งนี้ เพราะมันเกิดจากอะไรล่ะ? ถ้าไม่เกิดจากศีล สมาธิ ปัญญา ถ้าเกิดจากศีล สมาธิ ปัญญา ศีล สมาธิ ปัญญาจะเกิดขึ้นมาได้อย่างไร? ชีวิตเรายังลุ่มๆ ดอนๆ อยู่ ยังมีความทุกข์ยากขนาดนี้จะภาวนาอะไร? แม้แต่การดำรงชีวิตมันก็ทุกข์ยากขนาดนี้

ดำรงชีวิตนะ นี่ถ้าหัวใจนะ คุณดูพระมา เห็นไหม บิณฑบาตมา มักน้อยสันโดษกับสิ่งที่ได้มา ถ้ามักน้อย มักน้อยยังกิน ยังฉันแต่พอดำรงชีวิตนะ เพื่อเดินไปภาวณาแล้วไม่ใช่ช่วงเหงาหวานอน ไม่ใช่ธาตุขันธ์มันกดทับจิต นี่แม้แต่ได้มายังมักน้อย เพราะว่าเห็นโทษเห็นภัยของมัน ถ้าชีวิตของเรา เราไม่ตื่นตื่นไปกับกระแสของโลกนะ เราพอทั้งนั้นแหละ ถ้าเราพอของเราแล้วนี่สิ่งที่ดำรงธาตุขันธ์ ถ้าดำรงจิตละ?

นี่จิตต้องการธรรมเป็นอาหาร จิตนี้เรียกร้องความช่วยเหลือตลอดเวลา ะ เวลาสังคมเขาช่วยเหลือเจือจานกัน เขาให้ปัจจัยเครื่องอาศัยกัน เขาบอกขอบคุณๆ กัน แต่เวลาจิตใจของเราเห็นไหม เวลามันเดือดร้อนในหัวใจมันต้องการสิ่งใดละ? มันต้องการปล่อยวาง แต่มันปล่อยวางไม่ได้ มันปล่อยวางไม่ได้เพราะมันยังคิดมันยังยึดมันของมัน ยังคิดยังมีปัญหาของมัน เพราะอะไร? เพราะสิ่งนั้นมันมีรสชาติ มันมีรสชาติของมัน แต่พอเราทำความปกติของใจ รสชาติอย่างนั้นมันปล่อยวางชั่วคราว เพราะจิตของมัน นี่จิตของมัน เห็นไหม มือถ้าไม่มีบาดแผล มันทำสิ่งใดนะมันไม่กลัวเชื้อโรค มันไม่กลัวสิ่งใดที่ทำให้บาดแผลนั้นมีความเจ็บปวด จิตใจที่มันมีบาดแผลอยู่ จิตใจมันมีอารมณ์ความรู้สึกอยู่ นี่สัญญาอารมณ์ต่างๆ มันมีรสชาติของมัน มันเจ็บปวดของมัน

เวลาทำความสงบของใจขึ้นมา มือไม่มีบาดแผล เราทำสิ่งใดมันเป็นประโยชน์ จิตใจที่มันอึดเต็มของมัน มันไม่หิวกระหาย ถ้าหิวกระหายนะ มันเจอสิ่งใดมันเสวยอารมณ์ๆ คือมันคิดความคิดมันเกิดจากจิต แล้วมันก็คิดของมันเอง มันก็เสวยของมันเอง มันก็มีรสชาติของมันเอง เวลาจิตมันสงบเข้ามาแล้วนะมันอึดเต็มของมัน สิ่งใดมา เห็นไหม สิ่งนี้ไม่เป็นประโยชน์ ไม่คิดสิ่งนี้เป็นประโยชน์เราจะฝึกหัด เราจะคิดของเรา เป็นประโยชน์ไฉ เป็นประโยชน์

ชีวิตนี่คืออะไร? ชีวิตนี้เกิดมาจากไหน? ตายแล้วจะไปไหน? ชีวิตนี้เกิดมาเพื่ออะไร? นี่ถ้าเราไม่บังคับบัญชาของเขา เรือ เรือลำนี้มันจะออกไปเผชิญกับลมพายุ นี่จิตนี้มันจะเวียนตายเวียนเกิดในวัฏฏะ มันจะเวียนตายเวียนเกิดไปด้วยเวรกรรมของมัน ถ้าเรามีสติปัญญา เห็นไหม เราจะมีหางเสือของเรา เราจะพาเรื่อนี้เข้าฝั่ง ถ้าเรื่อนี้มันเกยตื้นเข้าฝั่งได้ละ นี่โศดาบัน นี่เราอยู่ในวัฏฏะ เหมือนเราว่ายน้ำอยู่กลางทะเล ถ้าเราเข้าถึงฝั่ง ถ้าตีนเราแตะพื้นเมื่อไหร่ นั่นโศดาบันพอโศดาบันเราจะเดินจากพื้นนั้นขึ้นสู่บกนั้น

จิตใจเวียนอยู่ในวัฏฏะ นีมันเวียนอยู่ในวัฏฏะ เรามีหางเสือของเรา เรามีสติปัญญาของเรา เห็นไหม สิ่งนี้ควรคิด สิ่งนี้ไม่ควรคิด นีภาวนามยปัญญา มันจะเกิดไง ถ้ามันจะเกิดนะ มันจะพา จิตดวงนี้ พาจิตดวงนี้เข้าสู่กระแส ถ้าเป็นโศดาบันเข้าสู่กระแสของนิพพาน คือจิตดวงนี้อีก ๗ ชาตินมันต้องสิ้นสุดของมัน ไม่ใช่เวียนตายเวียนเกิด นีเวียนตายเวียนเกิดในวัฏฏะ จิตมัน หมุนเวียนของมันไปตลอดเวลา

นี่ปัญญาของโลกนะ เราว่าเรามีสติปัญญา นี่ปัญญาชนๆ เราปฏิบัติด้วยปัญญาของเรา เดียวนี้ละ เมื่อก่อนคนเราขังโง่อยู่ ยังไม่ทำอะไรก็ทุกข์ยาก เดียวนี้คนฉลาดต้องมีปัญญา ปัญญา อย่างนี้ปัญญากิเลสมันหลอกนะ เพราะกิเลสมันพาใช้ใจ นีสิ่งนั้นเรารู้แล้ว ทุกอย่างพร้อมหมด เลย เหมือนของในบ้านมีเต็มอยู่เลย แต่ใช้ไม่เป็น ทุกห้องมีสมบัติหมดเลย แต่ตัวมันเองอยู่กลาง ถนน เคี้ยวร้อนอยู่กลางถนน มันไม่รู้จักเปิดสมบัติมันมาใช้

เราเกิดมาเป็นมนุษย์นะ เรามีศักยภาพนะ จิตใจนี้เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เห็นไหม มนุษย์ สมบัติเป็นอริยทรัพย์ แล้วใช้เป็นไหมละ? เราก้ใช้แต่ทางโลกไง เราต้องทำหน้าที่การงาน คนเรา จะเจริญรุ่งเรืองก็ต้องมีความกตัญญูกตเวที นีมันเรื่องโลกนะ เพราะเราเกิดมาในโลก นีเราเกิดมา ในโลกใช้ไหม? เกิดจากพ่อ จากแม่ เราเกิดจากพ่อ จากแม่ มันก็หมุนในโลก นีอยู่ในโลก นีอยู่ใน วัฏฏะ แล้วมันจะออกจากวัฏฏะอย่างไรละ?

ถ้าเราไม่เกิดมาในโลก แล้วจิตนี้มันอยู่ที่ไหนละ? จิตนี้เกิดมาจากโลก แต่เวลาประพฤติ ปฏิบัติขึ้นมา พอจิตมันอึดเต็มนะ จิตใจเป็นสาธารณะ นีความดีของฆราวาสธรรม ฆราวาสนะมี จิตใจเพื่อแม่ เกื้อหนุนกัน เห็นอกเห็นใจกัน นีฆราวาสธรรม แต่เวลาปฏิบัตินะ มันต้องเอาชนะ ตนเอง เวลาครูบาอาจารย์ของเราเข้าป่าเข้าเขา ไปนั่งอยู่โคนไม้ เวลาอยู่โคนไม้คนเดียว เห็นไหม อึดอัดขัดข้องไปหมดเลย นุ่นก็ไมดี นีก็ไมดี ไมดีทั้งนั้นเลย ไม่มีอะไรดีซักอย่างเลย

นีมันอยู่ที่โคนไม้ เพราะอยู่คนเดียวให้ระวังความคิด ความคิดมันจะผุดขึ้นมา มันจะน้อย เนื้อต่ำใจนะ ปฏิบัติแล้วก็ไม่มีใครมาอุปัฏฐาก ปฏิบัติแล้วก็ไม่มีใครดูแลเลย อู้อยู่ อยู่ในป่าก็ทุกข์ก็ ยาก อู้อยู่ ไม่มีใครดูแลเลย มันน้อยใจมาตลอด แต่ถ้าเวลามันมีปัญญาขึ้นมาะ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า “ในการประพฤติปฏิบัตินะ ให้ไปแบบนอแรด”

นอแรดมันมีคนเดียว ตอนนี้เราก้เชื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราก้เป็นนักปฏิบัติ เราก้ออกมาของเราอยู่คนเดียว อยู่คนเดียวนะ อยู่คนเดียวเพื่ออะไร? เพื่อชำระสะสางหัวใจของ

เรา ถ้าอยู่คนเดียว ถ้าเราอยู่กับหมู่คณะ เห็นไหม นี่มันก็มีความคุ้นชิน มีความเคยชิน หวังพึ่งพาอาศัยกัน มันก็แน่นอนใจ เวลาที่อยู่คนเดียวนี้เราต้องอยู่โดยลำแข้งของเราเอง ทุกอย่างเราทำเอง

เวลาเราเกิดในวิภวภูมิจนเราเกิดจากพ่อจากแม่ เวลาเราเกิดในธรรมนะ วันวิสาขบูชา เห็นไหม เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้อยู่โคนต้นโพธิ์ นี่เกิดในธรรม ใจเป็นธรรม ขึ้นมา เป็นธรรมขึ้นมาเพราะอะไร? เพราะมันเกิดมรรคญาณ มรรคญาณมันคืออะไร? มรรคญาณคือศีล สมาธิ ปัญญา ศีลคือความปกติของใจ ใจที่มันฟังชาน ใจที่มันทุกข์ยากนี้อย่างหนึ่งนะ พอใจที่มันสงบร่มเย็นขึ้นมา อืม เมื่อกี้ยังทุกข์อยู่เลย ตอนนี้อย่างไรหายไปไหน? ทำไมมันมีความร่มเย็น แล้วความร่มเย็นใช้ประโยชน์อย่างไร?

นี่มีความปกติของใจแล้วฝึกหัดใช้ปัญญา ปัญญาในอะไร? ปัญญาที่โลกเขาใช้ว่าเป็นปัญญาๆ นั่นปัญญาเกิดจากกิเลส เกิดจากภพ เกิดจากภวาสวะ เกิดจากอวิชชา เพราะอวิชชาพาเกิด จิตถ้ามันมีอวิชชาอยู่ คิดอย่างไร? คิดธรรมะก็เป็นอวิชชา เพราะอวิชชาพาคิดไป พอจิตมันสงบระงับขึ้นมา เห็นไหม อวิชชามันดับลง ถ้าอวิชชาดับไม่ได้ จิตมันจะสงบตัวเองไม่ได้ เพราะความไม่รู้ ยิ่งไม่รู้ยิ่งคิด ยิ่งไม่รู้ยิ่งฟังชาน ยิ่งไม่รู้ยิ่งค้นคว้า มันยิ่งไม่รู้ใหญ่เลย

แต่พอมันสงบระงับขึ้นมา เห็นไหม นี่อวิชชามันสงบตัวเอง มือนี่ไม่มีบาดแผล เวลามันคิดสิ่งใดนะมันจะคิดช่วยเหลือตัวมันเอง ปลดเปลื้องไป ปลดเปลื้องในหัวใจของตัวเอง เวลามันคิดในเรื่องสิ่งใด ชีวิตนี้มาจากไหน? ชีวิตนี้เกิดมาจากอะไร? นี่เห็นไหม ปฏิสนธิจิตมันปฏิสนธิอย่างไร? นี่แล้วมันมาเกิดเป็นเรามาอยู่นี่ นั่งเป็นหัวตออยู่นี่ ทุกข์อยู่นี่มันมาอย่างไร? แล้วยังพຽງนี้ทุกข์ มะรืนนี้ทุกข์ ชาติหน้าก็ทุกข์ มันจะทุกข์ไปข้างหน้า แล้วจะดับทุกข์อย่างไร?

ถ้าดับทุกข์ เห็นไหม จิตใจเรียกร้องความช่วยเหลือ แล้วไม่มีใครช่วยเหลือมันได้ ต้องใจเราช่วยเหลือใจของเราเอง ปัญญาที่เกิดขึ้นจากใจของเรามันจะแก้ไขเรา เวลาเราฟังธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่เป็นสมบัติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ เวลาใช้เงินใช้ทอง เงินนี้เป็นเงินของธนาคารชาติ แต่เราก็ใช้สอยได้ แต่เงินของเราล่ะ? เงินของเราล่ะ? ปัจจัยของเราล่ะ? ปัญญาเกิดขึ้นมา เวลาจิตมันสงบระงับขึ้นมา แล้วมันใช้ปัญญาของมันนะ

ชีวิตนี้คืออะไร? ชีวิตนี้คืออะไร? ชีวิตนี้คือชีวิต ชีวิตมันเกิดขึ้นมาแล้วมันทำงานต่อไป พลังงานมันก็ส่งออกไป มันก็เป็นความรู้สึกนึกคิดไป แล้วความรู้สึกนึกคิดนี้ก็ย้อนกลับมาที่ตัวมันไป นี่แล้วสิ่งที่มันคิดมันคิดขึ้นมาจากอะไร? จากอวิชชา แล้วอะไรเป็นอวิชชา นี่ทำไมมันถึงคิด

สิ่งใดเป็นตัวเร้า สิ่งที่เป็นตัวเร้ามันคือตัวค้นหา ตัวสมุทัย ตัวสมุทัยคืออะไร? คือตัวไม่รู้ คือความอยากได้ คือตัวผลักใส ผลักใสเป็นตัวสมุทัย สมุทัยมันมาจากไหน? นี่มันเกิดปัญญา เกิดปัญญาคือเกิดความรำชอบ งานชอบ เพียรชอบ งานชอบในอะไร? งานชอบในการรื้อก้อน รื้อก้อนในหัวใจของเรา นี่คืองานชอบ เพราะงานนี้จะรื้อภพหรือชาติ

งานของเรา งานหาเงินหาทองมาดำรงชีวิต งานรื้อภพหรือชาตินะ ถ้ามันรื้อภพในอวิชชา ความไม่รู้มันคลายตัวมันออก นี่สังโยชน์มันขาดไป ๑๐ ตัว รูปราคะ อรูปราคะ มานะ อุทธัจจะ อวิชชา รูปราคะ อรูปราคะ มานะ อุทธัจจะ อวิชชา อวิชชาคือความไม่รู้ ถ้าทำลายหมดแล้วนะ พอมันรู้แจ้งขึ้นมามันปล่อยวางหมดนะ นี่เราจับปลาไหล เราจับงู เราเข้าใจว่ามันเป็นปลา นี่เราเข้าใจว่าไง เราว่าเราคิด เราว่าเราเก่ง ปัญญาชน เรามีปัญญา เราเก่งไปหมดเลย พอมีสติปัญญา บอกว่ามึงนี่โง่ฉิบหายเลยนะ มันสลัดทิ้งเลย พอมันสลัดทิ้ง มันปล่อยแล้วนะ อืม แล้วมันเหลืออะไรล่ะ? มันเหลืออะไร?

นี่ใจชีวิตของเราถ้ามันราบเรียบ มันก็มีความรู้สึกนึกคิดไปอีกอย่างหนึ่ง ชีวิตเราสมนุกสมบัน ชีวิตเราทุกข์ยาก มันก็มีประสบการณ์ชีวิตอีกอย่างหนึ่ง ถ้าราบเรียบ มันก็ต้องไปแบบราบเรียบ ถ้ามันสมนุกสมบัน มันก็ต้องไปแบบสมนุกสมบัน เพราะ เพราะสิ่งนี้คือการกระทำ คือกรรมที่เราสร้างมา จริตนิสัยของคน ความรู้สึกนึกคิดของคน มันมาจากต้นทุนเดิมที่เราทำมาทั้งนั้นแหละ

ต้นทุนเดิม เห็นไหม เมล็ดพันธุ์ต่างๆ มันก็เกิดจากเมล็ดพันธุ์ของมัน มันถึงเกิดเป็นผลชนิดนั้น ความรู้สึกนึกคิดของเรา การกระทำของเราที่เป็นเราอยู่นี้ ก็มาจากการกระทำของเราทั้งนั้น แล้วเราจะไปน้อยเนื้อต่ำใจกับสิ่งใด? เราต้องตั้งสติปัญญาของเรา แล้วย่อนกระแส ทวนกระแสนย้อนกลับเข้าไปรู้แจ้งในใจของตัว สิ่งนี้เราจะทำของเรา มันจะเป็นสมบัติของเรา ถ้าเรารู้แล้วนะ ไม่ต้องมีใครบอก ไม่ต้องมีใครถาม ไม่ต้องไปวิตกกังวลกับความยอมรับของใครและไม่ยอมรับของใคร

เขายอมรับขนาดไหน แต่เราไม่รู้เราก็เวียนตายเวียนเกิดอยู่ ถ้าเขาไม่ยอมรับเราเลย เขาถูกลูกเหยียดหยามด้วย ก็เรื่องของเขา เรื่องของเราก็ใจของเรา เรื่องของเรานั้นจบแล้ว เรื่องของเขาก็เรื่องของเขา ไม่ต้องมีการยอมรับใครทั้งสิ้นถ้าเรารู้แจ้ง เรารู้แจ้งของเรา เราทำของเรา ฉะนั้น

เวลาปฏิบัติไปมันมีอุปสรรคนะ มันมีความลึกลับสงสัย มันมีกิเลสคอยขู คอยแหย่ คอยชักลากให้มันออกนอกกระแสไป เราก็มีครูบาอาจารย์เป็นที่ปรึกษา มีครูบาอาจารย์เป็นคนชี้แนะ

ถ้ามีครูบาอาจารย์เป็นที่ปรึกษา ถ้าเราปฏิบัติจนเหนื่อยหน้าครูบาอาจารย์ไป ครูบาอาจารย์พูดไม่ถูก พูดผิด เราสอนอาจารย์ได้นะ การปฏิบัติมันอยู่ที่อำนาจวาสนาของคน เห็นไหม จิปาถะ ภาณูญา นั่งที่เดียวตรัสรู้เลยก็มี ปฏิบัติไปสมบุกสมบันขนาดไหน เพียงแต่มีวัตรปฏิบัติ แต่จิตใจยังไม่บรรลุนิพพานก็เขอะแยะไป ฉะนั้น ในการกระทำของเรา ถ้ารู้แจ้งแล้วนะ ตาสว่างแล้วมันเห็นทุกอย่าง มันรู้ทุกอย่างตามความเป็นจริง เอวัง